

Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma

Cevat EKER*

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanç düzeylerini belirlemektir. Tarama modeline göre düzenlenen bu araştırma Sakarya İli'nde ilkokullarda görev yapan 278 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarını belirlemek için Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye çevrilen "Teachers' Sense of Efficacy Scale" (TSES-Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği)'nin uzun formu kullanılmıştır. Türkçeye uyarlanan ölçeğin bütününe ilişkin olarak hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı 0,93 alt boyutların alpha değerleri; Öğrenci katılımına yönelik öz-yeterlilik: 0,82 Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik: 0,86 Sınıf yönetimine yönelik öz-yeterlilik: 0,84 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi istatistikî teknikler kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin genel öz-yeterlilik inanç düzeylerinin "yeterli" olduğu bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarından öğretmenlerin öğrencileri derslere aktif katılımını sağlamaları öz-yeterlilik inanç düzeyi "orta düzeyde yeterli", öğretim stratejilerini kullanma öz-yeterlilik inanç düzeyleri ve sınıf yönetiminde öz-yeterlilik inanç düzeyleri boyutlarında ise kendilerini "yeterli" gördükleri bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, Öz-yeterlilik inancı

An Investigation On Self-Efficacy Belief Levels Of Classroom Teachers

Abstract

The purpose of this research is to determine self-efficacy levels of classroom teachers. This research was conducted with 278 classroom teachers that work for primary schools in the province of Sakarya according

* Yrd.Doç.Dr.,Bülent Ecevit üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi,Eğitim Bilimleri Bölümü

to screening model To determine the self-efficacy beliefs of teachers, the long form of "Teachers' Sense of Efficacy Scale" (TSES) that was developed by Tschannen-Moran and Woolfolk Hoy (2001) and translated to Turkish language by Çapa, Çakıroğlu, and Sarıkaya (2005) was used. Cronbach's Alpha co-efficient related to whole scale that was adapted to Turkish language was found 0.93 and sub-dimensions' alpha values are 0.82 for student participation, 0.86 for self-efficacy aimed at learning strategies, 0.84 for classroom management. To analyze data, statistical techniques as frequency, percentage, mean, and standard deviation were used. According to results obtained from the research, the general self-efficacy belief levels of classroom teachers that works in primary schools was found to be "sufficient". With respect to sub-dimensions of the scale, teachers found to be considerate their self-efficacy belief levels in having students participate in courses actively as "moderately sufficient", self-efficacy belief levels in using teaching strategies and in classroom management as "sufficient".

Key words: Classroom teacher, self-efficacy belief

Giriş

Günümüzde eğitim sisteminin başarısı, büyük ölçüde sistemi işleten öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerine olan inançları ile de yakından ilgilidir (Yılmaz ve diğerleri, 2004). Öğretmenlerin Araştıran, problem çözebilen, sorgulayan, bilgiye ulaşabilen, kendine güveni olan bireyler yetiştirebilmeleri, öz yeterliliklerinin farkında olmalarına bağlıdır.

Öz-yeterlik, davranışların oluşmasında etkili olan bir özelliktir. Bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı bir biçimde yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısıdır (Bandura, 1997). Öğretmen öz yeterliği denilince öğretmenin sınıf yönetimindeki yeterlikleri, öğrencileriyle ilişkileriyle ilgili yeterlikleri ve öğretim stratejilerini kullanmadaki yeterliğe olan inancı aklı gelmektedir. "Öz-yeterlik inancı" kavramını ilk ortaya atan Bandura'dır (Santrock 2000). Bandura (1986) "Sosyal Öğrenme Kuramı" içinde ifade ettiği, öz-yeterlik inancını, bir kişinin belirli bir durumda ya da problem karşısında başarılı olup olmayacağına ya da bununla nasıl başa çıkacağına ilişkin kişisel inançları olarak tanımlamaktadır. Bu inançlar, bireylerin nasıl hissettiklerini, düşündüklerini, kendilerini motive ettiklerini ve davrandıklarını belirtmektedir (Bandura, 1994). Schunk (1991)'a göre öz-yeterlik inancı,

insan davranışlarının en önemli yordayıcısıdır. Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğu inanırlarsa, bu görevi seçmek ve yerine getirmek için daha çok istekli olur.

Öğretmenin öz-yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli davranışları gösterecekleri konusundaki inanışları olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2004). Tschannen ve arkadaşları (2001) yaptıkları bir tanımda öğretmen öz-yeterlik inancını, bir öğretmenin öğrencilerini beklenen sonuçlara ulaştırma konusunda kendi yeteneğine ilişkin inançları olarak tanımlamıştır. Schmitz ve Wiese, (2006), öz-yeterlik inancının, meslek stresine karşı koruyucu bir faktör olduğunu belirterek, öz yeterli öğretmenlerin mesleklerine daha çok yönelen ve memnuniyeti yüksek olan öğretmenler olduklarını söylemektedir (Akt: Yılmaz ve diğerleri, 2004). Ashton ve Webb (1986), yüksek öz-yeterlik inancına sahip olan öğretmenlerin, tüm öğrencilerin öğrenebileceklerine inanma eğiliminde olduklarını ve bu öğretmenlerin sınıflarını da bunu teminat altına alma yönünde geliştirdiklerini belirtmektedir.

Öğretmenlerin öz-yeterlilik inançları, öğrencilerin güdülenmesini etkilediğinden öğrencinin tutularının olumlu olmasını ve akademik başarısının da önemli derecede artmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra, güçlü bir öz-yeterlik inancına sahip öğretmenlerin iyi bir planlama yapma ve daha iyi öğretmek için gayret gösterme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Milner ve Woolfolk (2003) öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile planlama ve öğretim süreçlerindeki sınıf içi uygulamaları arasında güçlü bir ilişki olduğu belirtirken, Pajares (1992) ise, öğretmenlerin eğitimsel öz-yeterlik inançlarının, öğretim sürecinde öğretim ortamını olumsuz etkileyen birçok problemi tanımlamada, yeni stratejiler geliştirmede ve bunları uygulamada önemli rol oynadığı Nespor (1987) tarafından belirtilmektedir. Bu durumda, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, öğretim ortamının hazırlanmasında, öğrencinin öğretim sürecinde istenilen düzeye ulaşabilmesinde ve öğrenme-öğretme faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesinde bir araç olduğu söylenebilir (Kiremit, 2006).

Bandura (1986), bir öğretmenin öğretme öz-yeterlik inancının sınıfta başarıyı etkileyen olaylar üzerinde etkisinin olduğunu belirtmektedir. Öğretmen öz-yeterliği, Öğrencilerin başarılarında önemli bir yeri vardır. Çünkü öğretmen öğrenme-öğretme sürecini yönlendiren, eğitim ilkelerini ve teorilerinin uygulayan, öğrencilerin akademik ve sosyal yönden gelişimlerine katkı sağlayan, dolayısıyla öğrencilerin başarılarına etki eden öğretmenlerin öz-yeterlik inancının önemi büyüktür.

Öz-yeterlik inancı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde (Hampton ve Mason, 2003; Chacon, 2005; Mudasiru, 2005; Britner ve Pajares, 2006; Palmer, 2006; Brown, 1997 Hodges ve Murphy, 2009; White, 2009; Ruble, Usher ve McGrew, 2011; Karataş, 2002; Erdem, 2006; Akbulut, 2006; Özata, 2007; Ozdemir, 2008; Gencturk ve Memiş, 2010; Azar, 2010; Çalışkan, Selçuk ve Özcan, 2010; Durdukoca, 2010; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Coşkun, 2010; Akbulut, 2010; Benzer, 2011; Turcan, 2011; Barut, 2011; Öztürk, 2012) çoğunlukla öğretmen adayları üzerinde yürütüldüğü, öğretmen adaylarının kendi alanlarına veya öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inanç düzeyleri ve öz-yeterlik inançlarının cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, akademik başarılarına, okudukları okul ve bölüm türüne göre değişip değişmediğinin araştırıldığı görülmektedir.

Ancak, ilkökul öğretmenlerini öz-yeterlilik inanç düzeylerini belirlemeye yönelik araştırmaların yapılmadığı görüşmüştür. Bu nedenle, yapılan bu araştırmada ilkökulda görevli sınıf öğretmenlerin öz-yeterlilikleri belirlemek ve incelemek açısından önemli görülmüştür. Ayrıca araştırma sonuçlarının, bu alanda araştırma yapacak akademisyenlere veri kaynağı oluşturma, literatüre katkı sağlama, öğretmenlerin kendilerini değerlendirebilmelerine yönelik bilgiler verme gibi yararları olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkökullarda görev yapan sınıf öğretmenlerin öz-yeterlilik inanç düzeylerini belirlemektir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin;
 - 1.1. Öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlilik inançları,
 - 1.2. Öğretim Stratejilerini kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inançları,
 - 1.3. Sınıf Yönetimi açısından öz-yeterlilik inançları,
 - 1.4. Genel öz-yeterlilik inançları hangi düzeydedir?

Varsayımlar

1. Araştırma için seçilen deneklerin, alındıkları evreni temsil edebilecekleri varsayılmıştır.
2. Araştırmacı tarafından uygulanan anketin amaç için gerekli bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Öğretmenlerin, anket sorularına verdikleri cevaplarda içten oldukları varsayılmıştır

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma grubunda bulunan Sakarya İli'nde ilkökulda görevli 278

sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde, çalışmada kullanılacak araştırma modeline, çalışma grubu, veri toplama araçlarına ve verilerin çözümlenip yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. Araştırma, mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığı için tarama modeli türlerinden ilişkisel tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 1994).

Bu araştırmada ilkokulda görevli sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, bu yönüyle betimsel, durum saptayıcı bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Sakarya İli'nde görev yapmakta olan ilkokul sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu belirlenen evrenden tesadüf olarak 278 sınıf öğretmeni seçilmiş, seçilen bu öğretmenler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem ulaşılma oranı % 96,8'dir.

Veri Toplama Araçları

Öz yeterlilik inanç ölçeği: Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarını belirlemek üzere Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından 2001'de geliştirilip Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye çevrilerek geçerlik güvenirlik çalışması yapılan "Teachers Sense of Efficacy Scale" (TSES- Öğretmen Öz Yeterlilik Ölçeği)' nin uzun formudur. Ölçeğin son hali, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Uzun formunda, her bir boyutta 8 soru bulunmaktadır.

Türkçeye uyarlanan ölçeğin bütününe ilişkin olarak hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı 0,93 ve yukarıda belirtilen alt boyutların alpha değerleri; Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik: 0,82 Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik: 0,86 Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik: 0,84 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin madde geçerliklerinin kabul edilebilir olduğu anlamına gelmektedir.

Maddeler dokuzlu dereceleme sistemine göre hazırlanmış ve derecelenmiştir. Öz-yeterliliğinin toplam puanı değerlendirilirken, her bir soruya verilen cevapların aritmetik ortalamasına bakılmaktadır. Ortalama 9'a ne kadar yakınsa, öğretmen yeterliliğinin de o kadar yüksek olduğu

anlamına gelir. Alt boyutların değerlendirilmesinde de, her bir alt boyutu içeren soruların ortalamalarının 9'a yakınlığına bakılır. Buna göre, öz-yeterlikleri ile ilgili maddelerin ortalama puanları değerlendirilirken Tablo 1'deki puan aralıkları kullanılmaktadır: Ölçeklerde yer alan aralıkların eşit olduğu varsayımından hareket edilerek seçenklere ait sınırlar tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Öğretmen Öz-Yeterlik Anketinin Puan Aralıkları

Önem ve uygunluk derecesi	
Seçenek	Sınırı
	(1) 1.00-1.89
Yetersiz	(2) 1.90-2.78
	(3) 2.79-3.67
	(4) 3.68-4.56
Orta Düzeyde Yeterli	(5) 4.57-5.45
	(6) 5.46-6.34
	(7) 6.35-7.23
Yeterli	(8) 7.24-8.12
	(9) 8.13-9.00

Verilerin Analizi

Anket aracılığı ile elde edilen veriler, hazırlanan kod yönergelerine uygun bilgi formlarına işlenip, bilgisayarlarla değerlendirmeye hazır duruma getirilerek değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanında öğretmenlerin, derslere öğrenci katılımını sağlama, öğretim stratejilerini kullanma durumları ve sınıf yönetimi olmak üzere 3 alt yeterlilik alanı ve toplanan genel öz-yeterlilik inançları açısından incelenmiş ve kendilerini ne derece yeterli algıladıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, Öğretmenlerin, öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlik inançları hangi düzeydedir? Şeklinindedir. Öğretmenlere 8 yeterlilik ifadesi sunulmuştur. Öğretmenlerinin öğretim stratejilerini kullanma durumları açısından kendilerini yeterli görme düzeylerine ilişkin istatistik sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri

Maddeler	N	\bar{X}	Ss
1. Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	278	5.42	1.86
2. Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	6.24	1.62
3. Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	6.12	1.82
4. Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine İnandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	5.41	1.87
5. Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	6.25	1.87
6. Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	278	5.23	2.04
7. Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	5.74	1.67
8. Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmak için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?	278	6.22	2.15

Genel Ortalama	5.90	1.86
-----------------------	------	------

Tablo 2 incelendiğinde ilkökul sınıf öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlilik inanç düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaların ($\bar{x}=5.23$) ile ($\bar{x}=6.25$) arasında değiştiği, genel öz-yeterlilik inanç düzeyleri ortalamalarının ise ($\bar{x}=5.90$) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, “çalışması zor öğrencilere ulaşmayı sağlayabilme ($\bar{x}=5.21$)”, “öğrencilerin eleştirel düşüncelerini sağlayabilme($\bar{x}=6.24$)”, “derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive edebilme ($\bar{x}=6.12$)”, “öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı sağlayabilme ($\bar{x}=5.41$)”, “Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini sağlayabilme($\bar{x}=6.25$)”, “öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine yardımcı olma ($\bar{x}=5.23$)”, “başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını sağlayabilme ($\bar{x}=5.74$)” ve “çocukların okulda başarılı olmalarına yardımcı olmak için ailelerden destek alma ($\bar{x}=6.22$)” bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlilik inanç düzeylerine ilişkin kendilerini “orta düzeyde yeterli” gördükleri söylenebilir

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, öğretmenlerin, öğretim stratejilerini kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inançları hangi düzeydedir? Şeklindeir. Öğretmenlere 8 yeterlilik ifadesi sunulmuştur. Öğretmenlerinin öğretim stratejilerini kullanma durumları açısından kendilerini yeterli görme düzeylerine ilişkin istatistik sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin öğretim stratejileri kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri

Maddeler	N	\bar{X}	Ss
1. Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	278	6.84	1.52
2. Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?	278	6.98	1.48
3. Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?	278	7.12	1.84
4. Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	7.44	1.87
5. Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?	278	6.42	1.64
6. Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?	278	7.02	1.78
7. Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?	278	7.84	1.92
8. Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlıya bilirsiniz?	278	6.64	2.30
Genel Ortalama		7.04	1.79

Tablo 3 incelendiğinde, ilkökul öğretmenlerinin öğretim stratejileri kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri ilişkin aritmetik ortalamaların, ($\bar{x}=6.42$) ile ($\bar{x}=8.84$) arasında değiştiği, genel öz yeterlilik

inanç düzeyleri ortalamalarının ise ($\bar{x}=7.04$) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında,

“Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz sorusuna ($\bar{x}=6.84$)”, “Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını değerlendirebilme ($\bar{x}=6.98$)”. “Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları hazırlayabilme ($\bar{x}=7.12$)”, “Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını sağlayabilme ($\bar{x}=7.44$)”, “Farklı değerlendirme yöntemlerini kullanabilme ($\bar{x}=6.42$)”, “Öğrencilerin kafası karıştığında alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilme ($\bar{x}=7.02$)”, “Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilme ($\bar{x}=7.84$)”, “Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını sağlayabilme ($\bar{x}=6.64$)” olarak bulunmuştur. öğretmenlerin öğretim stratejileri kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri ilişkin kendilerini “yeterli” olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre öğretmenlerin öğretim yaparken, sınıf içerisinde öğrencilerin zor sorularına cevap verebileceklerine, öğrencileri bireysel farklılıklarına göre yönlendirebileceklerine, etkili öğretim için uygun yöntem, teknik ve stratejileri kullanabileceklerine, sınıf içerisinde oluşabilecek istenmeyen davranışları önleyebileceklerine, sınıf kurallarını oluşturup, uygulayabileceklerine ve davranışları uygun yöntem, teknik ve araçlarla değerlendirebileceklerine inandıkları söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, öğretmenlerin, sınıf yönetimi açısından öz-yeterlilik inançları hangi düzeydedir? Şeklinde dir. Öğretmenlere 8 yeterlilik ifadesi sunulmuştur. Öğretmenlerinin öğretim stratejilerini kullanma durumları açısından kendilerini yeterli görme düzeylerine ilişkin istatistik sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri

Maddeler	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	6,77	1,72
2. Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne	278	6.45	1.52

kadar açık ortaya koyabilirsiniz?			
3. Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürümesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	278	6.73	1.66
4.Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	278	6.45	1.58
5. Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	278	6.78	1.79
6. Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	278	6.45	1.82
7. Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	278	7.12	2.10
8. Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	278	7.32	2.12
Genel Ortalama		6.76	1.79

Tablo 4 incelendiğinde, ilkökul öğretmenlerinin sınıf yönetimi açısından öz-yeterlilik inanç düzeylerinin aritmetik ortalamaların, ($\bar{x}=6.45$) ile ($\bar{x}=7.32$) arasında değiştiği, genel öz yeterlilik inanç düzeyleri ortalamalarının ise ($\bar{x}=6.76$) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, "Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi sağlayabilme ($\bar{x}=6.77$)", "Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentileri ortaya koyabilme ($\bar{x}=6.45$)", "Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürümesini sağlayabilme ($\bar{x}=6.73$)", "Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlayabilme ($\bar{x}=6.45$)", "Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri yatıştırabilme ($\bar{x}=6.78$)", "Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi oluşturabilme ($\bar{x}=6.45$)", "Bir kaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini engelleyebilme ($\bar{x}=7.12$)", "Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle baş edebilme ($\bar{x}=7.32$)" bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından kendilerini yeterli algıladıkları, sınıf içerisinde oluşabilecek olumsuz öğrenci davranışlarını önleyebilecekleri, sınıfı kurallara uygun olarak yönetebilecekleri konusunda kendilerine güvendikleri Söylenebilir

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “öğretmenlerin, genel öz-yeterlilik inançları hangi düzeydedir?” Şeklinde dir. Öğretmenlerinin genel öz-yeterlilik düzeylerine ilişkin istatistik sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin genel öz-yeterlilik inanç düzeyleri

	N	\bar{X}	Ss
Genel öz-yeterlilik	278	6,57	1,72

Tablo 5. İncelendiğinde, öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlilik inanç düzeyleri ortalamalarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=6.57$), standart sapması ($Ss= 1,72$) olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlilik inanç düzeylerinin ‘yeterli’ olduğu söylenebilir.

Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre,

Sınıf öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlamaları açısından öz-yeterlilik inanç düzeylerine ilişkin kendilerini “orta düzeyde yeterli” algıladıkları sonucu bulunmuştur. Bu sonuca göre öğretmenlerin özellikle öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine yardımcı olma noktasında kendilerini çok yeterli görmedikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin öğretim stratejileri kullanma durumları açısından öz-yeterlilik inanç düzeyleri ilişkin kendilerini “yeterli” düzeyinde algıladıkları bulunmuştur. Bu sonuca göre, sınıf öğretmenlerinin öğretim stratejilerini kullanmaları açısından kendilerini yeterli özgüvene sahip olarak gördükleri söylenebilir. Yani, öğretmenlerin sınıfta öğretim yaparken, etkili öğretim için uygun yöntem, teknik ve stratejileri kullanabileceklerine, sınıf içerisinde öğrencilerin edindikleri kazanımları öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun yöntem, teknik ve araçlarla değerlendirebileceklerine inandıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerin sınıf yönetimi öz-yeterlilik inanç düzeyleri açısından kendilerini “yeterli” düzeyinde algıladıkları bulunmuştur. Bu sonuca göre, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi açısından kendilerini yeterli algıladıkları, sınıf içerisinde oluşabilecek olumsuz öğrenci

davranışlarını ve Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışlarını kontrol etme konusunda kendilerine güvendikleri söylenebilir. Son yıllarda giderek önem kazanan sınıf yönetimi genellikle sınıfta disiplini sağlamak olarak görülmektedir. Günümüzde, sınıf yönetimi kapsamlı bir şekilde, sınıfta hedefler doğrultusunda öğretim ve öğrenmenin meydana gelmesi için, öğretmenin öğrenme çevresi ve öğrenci davranışlarını düzenlemesi, kontrol etmesi ve değiştirmesiyle ilgili teknik ve etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir (Erden, 2008).

Sınıf öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlik inanç ortalamalarının “yeterli” düzeyde olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlik inanç düzeyleri bakımından kendilerini yeterli hissettikleri söylenebilir. Bu sonuç, öğretmenlerin derslerinde öğrencileri derse aktif katma, öğrenci düzeylerine uygun öğretimsel stratejiler benimsediklerini ve kendilerini, sınıf yönetimleri açısından yeterli gördüklerini göstermektedir.

Günümüzde öğretmenlerin, iş arkadaşlarıyla bilgi ve tecrübelerini paylaşma, iletişim araçları sayesinde bilgiye kolay ulaşabilme olanaklarının artması, mesleki tecrübe ile birlikte zamanla kendilerini daha kolay geliştirmeleri bu durumda öz-yeterlilik inanç düzeylerinin istenilen düzeye gelmesini sağladığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin öz-yeterliliklerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında (Ekici, 2006; Çimen, 2007; Özata, 2007; Gençtürk, 2008; Turcan, 2011; Barut, 2011; Benzer,2011) araştırma bulgularına benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. İlköğretim öğretmenleri üzerinde araştırma yapmış olan Çimen (2007) araştırmasında öğretmenlerin her üç alt boyutta da kendilerini *oldukça yeterli* gördükleri sonucunu bulmuştur. Turcan (2011) ise yaptığı bir araştırmada öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlik inançlarının yeterli düzeyde olduğunu saptamıştır. Ölçeğin alt boyutlarından öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi alt boyutunda kendilerini yeterli düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşırken, benzer bir araştırmada Gençtürk (2008), öğretmenlerin genel öz-yeterlik ve alt boyutlarında kendilerini *oldukça yeterli* hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin öz-yeterlilik inanç düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların sonuçları bu araştırma sonuçları ile tutarlı görünmektedir.

Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak uygulamaya yönelik şu öneriler getirilmiştir:

Sınıf öğretmenlerin öz-yeterlik inanç düzeyleri onların yetiştireceği öğrencilerin derse tutumlarını ve akademik başarılarını da etkileyeceği ve onların akademik yönelimlerini şekillendireceği düşünüldüğünde öğretmenlerin öz-yeterlik inançları üzerinde önemle durulması

gerekmektedir. Bu amaçla, çeşitli zamanlarda öğretmenlerin öz-yeterlik algılarını ölçen çalışmalar yapıp, öğretmenlerin öz-yeterliliklerini geliştirecek yöntemler üzerinde durulmalıdır.

Öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının artırılması amacıyla, öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde meslekte karşılaşacakları olası problemler anlatılarak bu problemlere çözüm bulma konusunda stratejiler geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 24-33.
- Akbulut, M.(2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayara İlişkin Öz yeterlik Algılarının İncelenmesi (İzmir ili örneği). İzmir: Ege Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ashton, P.T. & Webb, R.B. (1986). *Making a Difference: Teachers' sense of efficacy and student achievement*. New York: Longman.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (12), 235-252.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive Theory*. Englewood Cliffs, N.J. Prentice -Hall.
- Bandura, A. (1994). 'Self-efficacy', V.S. Ramachaudran (Der.) *Encyclopedic Of Human Behavior*, 4, 71-81. New York: Academic Press.
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press
- Bandura, A (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Barut, E. (2011). İlköğretim 2. Kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin öz yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde: NÜ. Sosyal bilimler enstitüsü
- Benzer, F. (2011). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: SÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Britner, S.L., Pajares, F. (2006). 'Sources of Science Self-Efficacy Beliefs of Middle School Students. *Journal of research in science teaching* 43, (5), 485-499 (<http://www.weizmann.ac.il/weizsites/blonder/files/2011/02/pajares.pdf>) Adresinden 25.06.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Brown, S.M. (1997). ' Leadership Practises, Job Satisfaction and LeadershipActivities of Trained Reating Recovery Teachers Ed. D. University of Bridgepart Dissertation Abstracts International vd. 58, no.1, 227 pp. July.
- Çalışkan, S., Selçuk, G. S. ve Özcan, O. (2010). Fizik öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları: cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarının etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2), 449-466.
- Çapa, Y., Cakiroglu, J., ve Sarikaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale. *Egitim* (Ross, 1998; Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy, ve Hoy, 1998) ve *Bilim* (Education and Science), 30 (137), 74-8.
- Chacon, C. (2005). Teachers' perceived efficacy among English as a foreign language teachers in middle schools in Venezuela. *Teaching and Teacher Education*, 21, 257-272.
- Çimen, S. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik algıları. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının z yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36 (159), 96-111.
- Durdukoca, Ş. F. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 69-77.
- Ekici, G. (2006). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik inançları üzerine bir araştırma. *Eurasian Journal of Educational Research*, 24, 87-96.
- Erden, M. (2008). Sınıf Yönetimi. Ankara: Arkadaş yayınları.
- Gençtürk, A. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi,

Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak: BEÜ. Sosyal bilimler enstitüsü

- Gençtürk, A. ve Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (3), 1037- 1054. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol9say3/v9s3m17.pdf> Adresinden 25.06.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Hampton, N. Z.; Mason, E.(2003). Learning Disabilities, Gender, Sources of Efficacy, Self-Efficacy Beliefs, and Academic Achievement in High School Students, *Journal of School Psychology* 41(2). 101-112.
- Hampton, N. Z. (1998). Sources of academic self efficacy scale: An assesment tool for rehabilitation counselors. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 41, 260-277.
- Hodges, C. B., & Murphy P. F. (2009). Sources of self- efficacy beliefs of students in a technology-intensive asynchronous college algebra course. *Internet and Higher Education*, 12, 93-97
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Kiremit, H. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Milner, R., Woolfolk-Hoy, A. (2002). Respect, social support and teacher efficacy: a case study. *American Education Research Assooiation*, 26, 1-10.
- Mudasiru, O.Y. (2005). 'An Investigation Into Teacher's Self-Efficacy In Implementing Computer Education in Nigerian Secondary Schools', *Meridian: A Middle School Technologies Journal a Service of NC State University, Roleigh, NC*. 8, 2.
- Nespor, J. (1987). The Role of Beliefs in the Practice of Teaching. *Journal of Curriculum Studies*, 19, 317-28.
- Özata, H. (2007). Öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının örgütsel yenileşmeye ilişkin görüşlerinin araştırılması, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, KOÜ. Sosyal bilimler enstitüsü

- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.
- Öztürk, M., N. (2012). Orta Öğretim Okulu yöneticilerinin öz yeterlilik algı düzeyleri. Ankara: Ankara Üniversitesi, eğitim bilimleri enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578.
- Palmer, D. H. (2006). Sources of self-efficacy in a science methods course for primary teacher education students. *Research in Science Education*, 36, 337-353.
- Ruble, L. A., Usher, E. L., & McGrew J. H. (2011). Preliminary investigation of self-efficacy among teachers of students with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 26 (2), 67-74.
- Santrock, J.W. (2003). *Children, 7th Edition*. New York, NY: McGraw Hill.
- Schunk, D. H. (1991). Self-Efficacy and Academic Motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
- Schmitz, B. ve Wiese, B. S. (2006). New perspectives for the evaluation of training sessions in self-regulated learning: Time-series analyses of diary data. *Contemporary educational psychology*, 31(1), 64-96.
- Tschannen-Moran, Megan ve Anita Woolfolk Hoy (2001); "Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Concept," *Teaching and Teacher Education*, Cilt 17, s. 785-805.
- Tuckman, B. W. (1991). *Educational psychology. From theory to application*. Florida: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Turcan, G., H. (2011). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Özyeterlik Alguları İle İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: SÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- White, A. G. (2009). *Ninth and tenth grade student's mathematics self-efficacy beliefs: The sources and relationship to teacher classroom interpersonal behaviors*. Unpublished doctoral dissertation, Department of Secondary Curriculum and Instruction, The University of Alabama.
- Yılmaz, M., Köseglu, P. Gerçek, C. ve Soran, H. (2004). Öğretmen Öz-yeterlik İnancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58, 5.